

Covenant & Conversation

ת"ס
Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ה"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Kİ TAVO ÖZET

Tarih Bilinci

Ki Tavo *peraşası bikurim*, yani ilk meyvelerin Bet Amikdaş'a getirilme seremonisiyle başlar. Bu, müzik eşliğinde insanların Yerusalayim'de coşkuyla karşılandığı muhteşem bir seremoniydi. Doruk noktası da her kişinin dile getirmesi gereken beyandı:

"Babam göçebe bir Arami'ydi; az sayıda insanla Mısır'a inip orada gurbette yaşadı ve orada büyük, güçlü ve kalabalık bir ulus haline geldi... Ve A-Şem bizi Mısır'dan kuvvetli bir el ve uzanmış bir kolla, büyük bir korku [salarak], işaretler ve mucizelerle çıkardı" (Devarim 26:5-10).

Bu beyan, Pesah Agadası'na dâhil edilmiş olduğundan, çok iyi bilinir. Ancak bunun ötesinde, bu sözler, ilk başta belki fark edemeyeceğimiz kadar devrimci niteliktedir. Eski çağ insanları, tanrıları doğada görürlerdi. Doğal zaman döngüseldir – mevsimler, gezegenler, doğum, ölüm ve yeni yaşam. Buna karşılık, *bikurim* beyanı, doğa hakkında değil, tarih hakkındadır. Ataların günlerinden Mısır Çıkışı'na ve ardından Ülke'nin fethine kadar uzanan olayların bir portresini çizer. Tarihimizi sıkı sıkıya tutmak Yahudiliğin büyük değer verdiği bir şeydir.

Yosef Hayim Yerusalmi, Antik Yisrael'in tarihe ilk kez belirleyici bir önem atfettiğini ve "hatırla!" emrinin bütün bir halk tarafından dini bir zorunluluk olarak hissedildiği tek ulusun Yisrael olduğunu yazmıştı.

Bu tarih, akademik ya da yalnızca bilginlere açık olan bir alan değildi. Herkese aitti. Söz konusu beyan herkes tarafından ve daha da önemlisi, birinci şahsın ağzından dile getirilirdi: *"Babam... Ve A-Şem bizi... çıkardı. Bizi bu yere getirdi."* Hahamlarımız bu nedenle *"Her nesilde kişi kendisini Mısır'dan şahsen çıkmış gibi görmekle yükümlüdür"* diye öğretmişlerdir.

Bu tarih, hafızaya dönüşmüştür. Yahudi olmak, kırk asra ve yeryüzündeki neredeyse tüm ülkelere yayılan bir hikâyenin parçası olmak demektir.

Hafıza, kimliğin vazgeçilmez bir parçasıdır. Biz hiçlikten gelmedik; hikâyemiz de bizimle sona ermeyecektir. Biz kadim bir ağacın yapraklarıyız, uzun ve hâlâ yazılmakta olan bir hikâyenin bölümleriyiz, Kitap Halkı'nın kitabında bir harfiz.

Yahudilik bireyi hem yatay düzlemde çevremizdekiler – ailemiz, cemaatimiz ve Yahudi kardeşlerimiz – ile, hem de dikey düzlemde bizden önceki nesillerle bağlı görür. Yahudi olmak, nesiller zincirinde bir halka, biz doğmadan çok uzun zaman önce başlamış ve biz öldükten çok uzun süre sonra da devam edecek olan bir dramda bir karakter olmak demektir.

Bu tarih bilincinde son derece önemli bir husus vardır. Bize, insanların öğrenmek, gelişmek, ahlaki ve manevi olgunluğa erişmek için zamana ihtiyaçları olduğunu hatırlatır. *Berit*, yani Tanrı ile Yisrael arasındaki antlaşma bu nedenle uzun bir zamana yayılmıştır ve biz yalnızca geçmişin varisleri değil, aynı zamanda geleceğin de koruyucularıyız.

Yeryüzünde ölümsüzlüğe en yakın olduğumuz nokta burasıdır: atalarımızın umutlarının koruyucuları ve gelecek nesiller uğruna antlaşmanın yedieminleri olduğumuzu bilmek. İşte Bet Amikdaş döneminde insanlar ilk ürünlerini Yeruselayim'e getirdikleri ve doğayı kutlamak yerine, kendi halklarının tarihini "Babam göçebe bir Arami" olduğu zamandan şimdiye kadar kutladıkları zaman olan buydu. Moşe'nin gelecek nesillere yönelik son sözlerinde söylediği gibi:

"Ezel günlerini hatırla; anlayın her bir neslin yıllarını. Babana sor ve anlatacak sana; Bilgelerine – ve açıklayacaklar sana" (Devarim 32:7)

Yahudi olmak, halkımızın tarihinin içimizde yaşamaya devam ettiğini bilmektir.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Nereden geldiğimizi bilmek, kim olduğumuzu ve bugün yaptığımız seçimleri nasıl şekillendirir?
2. Yahudilik geçmişi hatırlamaya neden bu kadar güçlü bir vurgu yapıyor olabilir?
3. Kendinizi "nesiller zincirinde bir halka" olarak görmek ne demektir ve bu, ne gibi sorumluluklar doğurabilir?

Bir Ana Fikir

Miras aldığımız tarih bizi şekillendirir; geçmiş nesilleri bugüne bağlar ve onların umutlarını geleceğe taşır.

Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Ki Tavo *peraşası*, *bikurim mitsvası*yla başlar. Bene Yisrael – gelecekte – ilk meyvelerini Bet Amikdaş'a getirecekleri zaman, atalarının tarihini anlatmaları gerekecektir. Bu tarih, Yaakov'un hikâyesiyle başlar, Mısır'a inmesiyle devam eder ve sonra da tüm halkın köleliği ve kurtuluşunu içerir. Bu *mitsva* halka, yaşayacakları ülke (Yisrael) ve onun ürünleri için minnettar olmalarını hatırlatır.

Peraşa bunun ardından *maaser* (onda bir) kanunlarını ve bu payların uygun şekilde verilmesinden sonra yapılması gereken beyanı öğretir. Moşe halka, ülkeye girmelerinin ardından Tora'nın sözlerini büyük taşlara yazmaları ve Eval Dağı'nda bir *mizbeah* (sunak) inşa etmeleri talimatını verir. Altı kabile Gerizim Dağı'nda ve diğer altı kabile Eval Dağı'nda duracak, Leviler ise Tora'yı gözetenler için *berahalar* ve onu ihlal edenler için lanetler ilan edeceklerdir.

Sonrasında Moşe, halkın Tanrı'ya itaat etmesi halinde nail olacağı nimetleri ve O'na sırtını döndüğü takdirde yüzleşeceği acı dolu sonuçları tarif eder. Moşe sözlerini halka Tanrı'nın onlar için Mısır'da ve çölde yaptığı mucizeleri hatırlatarak tamamlar.

Peraşa Aktivitesi

Hikâyeciler Zinciri

Önceden bu konuda konuşmaksızın, grup halinde bir hikâye anlatmaya çalışın. Bu hikâye ortak geçmişinizde yaşanmış bir şey olabilir. Masa etrafında herkes sırayla söz alacak ve hikâyeye kendisinden bir şey katacak. Burada tek bir püf noktası var: her söz sırası geldiğinde yalnızca iki sözcük söyleyebilirsiniz. Eğer hikâyenin anlatımına başlayan kişi, anlatılanların raydan çıktığını düşünür ve yönlendirmede bulunmak isterse, kişi başına tek bir sözcükle diğerlerine yardım edebilir, onları düzeltebilir. Ancak grup, hikâye bütünüyle anlatılana kadar anlatının doğru yönde ilerlemesini sağlamaya gayret etmelidir.

Ari küçükken, büyükannesi ona kaliteli maun ağacından yapılmış bir kutu vermişti. Pirinç mandal, geçen yıllarla oldukça kararmış haldeydi. Ari kutunun kapağını kaldırıp içeri bir göz attı. Orada yan yana yerleştirilmiş üç şey vardı: Saten bir kesenin içinde minik kahverengi bir tohum, küçük bir çember şeklinde sarılmış kaliteli mavi bir ip ve deri kaplı küçük bir kitap.

Ari çok şaşırmişti. “Bunlarla ne yapacağım hakkında hiçbir fikrim yok” dedi yüksek sesle. Büyükannesinin gülümsemesi, bilge çehresindeki her bir hattı derinleştirdi. “Büyük-büyükannen bunu bana senin yaşıdayken verdi” dedi. “O zaman, bir gün bunu anlayacağımı söylemişti.”

“Peki, anladın mı?”

Büyükannesi güldü. “Biraz zaman aldı, ama evet.” Tohuma işaret etti. “Bana bunun anlayacağım ilk şey olduğunu söylemişti.”

“Bu ne anlama geliyor?”

“Onu ekebilirsin ve sonra, kendi tohumlarını verdiği zaman, bitkiden alacağın yeni bir tohumu tekrar kutunun içine koyabilirsin.”

“Bir tohum ektin... filizlendi ve bu yeni tohumu verdi, öyle mi? Bunu nerede...?”

“Bahçede.”

Ari hemen dışarı koştu. Bahçenin dibinde iki büyük, yaşlı incir ağacı duruyordu.

“Hepsi bu mu?”

Büyükannesi başını sallayarak onayladı. “Senin büyük-büyükannen tohumu ekti. Ben onun meyvesinden gelen başka bir tohumu ekdim. Ve şimdi ağaçlar ve tohum senin elinde.” Ari muazzam dallara baktı.

“Yani tohum buradan mı?”

“Evet.”

“Ama ağaçlar sana ait.”

Büyükannesi gülümsedi. “Aynen. Ve sana da aitler.”

Ari mavi ipi aldı.

“Peki, ya bu?”

Büyükannesi ipi parmaklarının arasında tuttu.

“Büyük-büyükannen ‘Bir iplik kolayca kopar. Ama birbirine eklenmiş ipliklerden oluşan bir ip dayanıklıdır’ derdi. Böylece ailede yeni birinin doğduğu her seferinde bir iplik eklerdi.”

Ari yakından baktı. Gerçekten de ip, birlikte bükülmüş çok sayıda ince iplikten oluşuyordu.”

“Ya kitap?”

Büyükannesi kitabı Ari’nin eline verdi. “Bu sana ait. Her neslin bir sayfa yazması gerekiyor.”

“Ne yazılacak?”

Büyükannesi gülümsedi. “Bu sana kalmış.”

O gece Ari kitabı okudu. Bir yıl sonra dikkatle kendi mesajını bir sayfaya ekledi. Aradan zaman geçti ve Ari’nin kendi çocukları olduğunda, kutu bir sonraki nesle verildi. İçinde yeni bir tohum, mavi

ip ve kitap vardı. Ancak kutu şimdi dördüncü bir obje daha içeriyordu: Ari'nin eklediği altın bir anahtar. Çünkü kutunun amacı hiçbir zaman, geçmiş olduğu gibi korumak olmamıştı. Asıl amaç bir şeyi devralmak, onu anlamak, kendinden bir şey katmak ve sıradaki nesle aktarmaktı. Ve hikâye böylece devam etti. Bir nesilden diğerine. Kutu eskiydi. Fakat hikâyesi hâlâ yazılıyordu.

TORA İLE DİYALOG

Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *peraşa* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora'dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks'tan, *peraşanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

"Tanrın A-Şem'in sana ve ailene verdiği tüm iyilikle neşeleneceksin."

- Devarim 26:11

Moşe Bene Yisrael'i, ülkeye yerleşip rehafa kavuştukları zaman Tanrı'yı unutmamaları konusunda uyarmaktadır.

SORU:

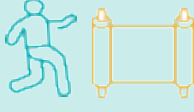
Sizce rahatlık ve başarı bazen neden zorluk ve mücadeleden daha tehlikeli olabilir?

Rabi Sacks, Devarim 26 açıklamalarında şöyle yazar:

"Güneş ve rüzgâr bir keresinde kimin daha güçlü olduğu konusunda tartışıyordu. Rüzgâr 'Hiçbir şey önümde duramaz' dedi. Bunun üzerine güneş rüzgâra, 'Gel, şu çiftçinin sırtındaki ceketini hangimizin çıkarabileceğini görelim. Bu, meseleyi çözüme kavuşturacaktır' dedi. Rüzgâr iddiayı kabul etti ve esmeye başladı. Ancak o ne kadar güçlü esiyorsa çiftçi ceketine daha da sıkı sarılıyordu. Sonunda rüzgâr pes etti. Sonra güneş nazikçe parlamaya başladı. Çiftçi güneşin sıcaklığını hissedince ceketini hiçbir direnç göstermeden, isteyerek çıkardı. Sıcaklık, rüzgârdan daha güçlüdür... Yahudi tarihi boyunca, Yahudiler daha çok acı çektikçe, daha çok dua etmişler, Tora öğrenmişler ve emirleri gözetmişlerdir. Yahudi devamlılığına yönelik tehdit, beklenenin aksine, kölelik ve acılardan değil, varsılık ve özgürlükten gelmiştir."

• **Kartlar ve Sohbet** hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

Pratikte Peraşa

HAFTANIN MİTSVASI

“Tanrı’nın Yollarında yürümek” (Devarim 28:9)

Ki Tavo *peraşa*sı bize Tanrı’nın yollarında yürümemizi emreder. Bu, Tanrı olabileceğimiz anlamına gelmez. Fakat Tora’nın bize Tanrı hakkında öğrettiği nitelikleri öğrenmeye ve üstlenmeye çalışmamız gerektiği anlamına gelmektedir. Bunlar arasında lütufkârlık, merhamet, sabır ve başkalarını önemsemek gibi nitelikler sayılabilir.

Bu *mitsva* belirli bir hareketle sınırlı değildir. Bizden, nasıl bir insan haline geldiğimizin farkına varmamızı ister. Bir dahaki sefere biri bir hata yaptığı veya yardıma ihtiyacı olduğu zaman, tepki vermeden önce biraz durun. O anda kızgınlık yerine sabırla veya sabırsızlık yerine yüce gönüllülükle cevap vermek nasıl olurdu?

PRATİK KONUŞALIM

Siz nasıl cevap vereceksiniz?

Imitatio dei, yani “Tanrı’yı taklit ederek” hareket etmemiz gerektiği şeklinde bir fikir vardır. Bizi “Kendi suretinde” yaratmış, ilk insanın içine Kendi İlahi nefesini üfleyerek ona bir nefes – ruh – vermiş olan Tanrı’yı taklit etmekten söz ediyoruz. Tanrı’nın yapabildiği ve bizim yapamadığımız sayısız şey olduğu doğrudur; ancak yaratmanın, başkalarına davranmanın ve ilgiyle cevap vermenin, Tanrı’dan öğrendiğimiz nitelikleri üstlenmekten kaynaklanan yolları vardır. Tora’dan buna bazı örnekler getirebilir misiniz? Bu örnekleri siz kendi yaşamınızda, kendi davranışınıza nasıl uygulayabilirsiniz?

Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

A-Şem’in dünyayı *hesed* (iyilik ve şefkat) yapabilmeyi istediği için yarattığı, zira etrafta yardım edebileceği veya bir şey verebileceği kimse olmayınca *hesed* yapmanın mümkün olmadığı öğretilmiştir.

Siz *hesed* yapabilecek durumda olma ayrıcalığına sahip misiniz? Yapmak istediğiniz bir sonraki şefkat eylemi nedir?

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

Aralarından seçim yapabileceğimiz bu kadar çok Tanrısal nitelik olduğunda, bu durum insana bunaltıcı gelebilir; ancak bu niteliklerden, daha fazlasına sahip olmayı arzu ettiğiniz tek bir tanesini seçin ve işe oradan başlayın.

Başkalarının bir ihtiyacına, nasıl daha büyük bir iyilik, şefkat, sabır, affedicilik ve somut eylemlerle cevap verebilirsiniz? Hayatın daha zorlu anlarında veya size en çok ihtiyaç duyulduğu zamanlarda Tanrı’nın niteliklerini nasıl taklit edebilirsiniz?

“Tanrı’nın sabrı vardır. Tanrı’nın affediciliği vardır. Tanrı’nın şefkati vardır. Tanrı’nın sevgisi vardır.” – Rabi Sacks

Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecek ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

Tanrısal Nitelikler

KATMAN 1: TORA'NIN METNİNE BAK - DEVARIM 28:9

”כִּי תִשְׁמֹר, אֶת-מִצְוֹת ה' אֱלֹקֶיךָ, וְהִלַּכְתָּ, בְּדִרְכָּיו”

KATMAN 2: RABİ SACKS'IN ÇEVİRİSİNİ OKU

“Tanrın A-Şem'in emirlerini gözet ve O'nun yollarında yürü.”

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Başka bir insanın yaptıklarını nasıl taklit edeceğimizi biliriz. Ancak Tanrı'nın yollarında yürümek ne anlama geliyor olabilir? Biz dünyalar yaratamayız ve mucizeler gerçekleştiremeyiz. Hahamlarımız bu pasuğu farklı bir şekilde anlamışlardır: Tanrı'nın karakterini taklit etmeye gayret etmeliyiz. Tanrı merhametli olduğuna göre, bizim de merhametle davranmamız gerekir. Tanrı lütufkâr olduğuna göre, bizim de lütufkâr olmamız gerekir. Bu yapılacaklar listesindeki sıradan bir kural değildir. Nasıl bir insan haline geldiğimiz hakkında düşünmenin bir yoludur.

KATMAN 4: RABİ SACKS'IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

“Buradan... Rambam, belli başlı karakter niteliklerini geliştirmemizin emredildiği sonucunu çıkarır: Tıpkı Tanrı'nın lütufkâr, merhametli ve kutsal olması gibi, bizim de lütufkâr, merhametli ve kutsal olmaya gayret etmemiz gerekir. Rambam'a göre, Yahudilik, belli başlı eylemleri emretmiş veya yasaklamış olmasının yanında, bizden belli başlı erdemleri geliştirmemizi talep eder. Tora yalnızca davranışı değil, karakteri de; yalnız ne yaptığımızı değil, ne tür bir insan haline geldiğimizi de önemsemektedir. Ramban (Vayikra 19:2 açıklamalarında) bu fikri, “Kutsal olun” emrinde görür. Ona göre bu emir bizden, kanunun öngördüğü asgari gereklerin ötesine geçmemizi talep eder. [Çünkü *mitsvot* yoluyla dayatılamayacak bazı nitelikler vardır]... bunlar arasında, özdenetim, ölçülülük, nezaket, başkalarının acılarına karşı duyarlılık ve bir kurallar kitabından değil, ancak deneyim ve kişisel örneklerle öğrenilebilecek diğer pek çok ahlaki yetkinlik şekli sayılabilir.”

Kendi sorularınızı da ekleyin! Öğrendiklerinizi Tora'daki diğer örneklerle ve kendi yaşamınıza da uygulayın...

Bir kural bize birini incitmemeyi emredebilir; ama başka bir insanın bizim sabrımıza ihtiyaç duyduğu tüm anları listeleyemez. Bir kural bize *tsedaka* vermeyi söyleyebilir; ama kendisini dışarıda kalmış halde hisseden birini tam olarak nasıl fark edeceğimizi söyleyemez. İşte bu nedenle, Tora bizden, doğru davranıştan fazlasını talep etmektedir. Bizden, merhamet, nezaket ve öz denetim gibi nitelikleri karakterimizin birer parçası haline getirene kadar alıştırmaya yapmamızı istemektedir.

1. Bir kurala uymakla iyi bir karakter niteliği geliştirmek arasındaki fark nedir?
2. Ortaya koyduğu kişisel örnekle size önemli bir karakter niteliğini öğreten biri oldu mu?
3. Bu hafta içinde Tanrı'nın niteliklerinden hangisini uygulamaya geçirmeyi en çok istiyorsunuz?

Koren Sacks Humash hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'in bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.